

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА**

71 – 97/ 12
Београд

дел.бр. 21026

датум 27.08.2012.

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

**МОНИТОРИНГ УСТАНОВА
У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ
ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ**

**МОНИТОРИНГ
ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА**

Извештај о посети ПС КЛАДОВО

Београд, мај 2012. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима, са службеним лицима која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређење услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по Јавном позиву³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијатива за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUKOM), Међународна мрежа помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

План посета НПМ за 2012. годину је сачињен у складу са договором Заштитника грађана, Покрајинског Омбудсмана и изабраних удружења која су задужена да системски прате положај лица лишена слободе у посебним областима. Пошавши од намере да НПМ у наредне четири године посети све установе у којима се налазе лица лишена слободе, предвиђено је да се током 2012. године обави око 80 посета, од чега 50 полицијских станица, 10 затвора, 5 психијатријских болница, 6 установа социјалне заштите стационарног типа, прихватилиште за странце и 10 домова за старе особе и геронтолошких центара. Редовне посете установама ће бити најављене, а по потреби ће се обавити без претходне најаве.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ ће одржавати стални дијалог са посећеном установом као и органом у чијем је саставу, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ "Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 16/2005 и 2/2006 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/2011

² 12. децембра 2011. године

³ објављеном 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА	Полицијска станица Кладово <i>/ у саставу Полицијске управе Бор</i>
РАЗЛОГ ПОСЕТЕ	Обављање послова Националног механизма за превенцију тортуре (НПМ) у складу са чл. 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака („Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/2011)
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Одвраћање органа јавне власти и службених лица од било каквог облика злостављања или мучења, као и њиховог усмеравања на стварање услова и поступање према лицима лишеним слободе у складу са важећим прописима и стандардима, све у циљу превенције тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака.
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са удружењем грађана Београдски центар за људска права
ВРСТА ПОСЕТЕ	Редовна посета, у складу са Планом посета Националног механизма за превенцију тортуре за 2012. годину
ДАТУМ ПОСЕТЕ	16. маја 2012. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена писаним путем
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	вођа тима: Предраг Андрић, виши саветник Заштитника грађана чланови тима: Јелана Самарџић, Млађи саветник Заштитника грађана Имола Шереш, представник Београдског центра за људска права

ТОК ПОСЕТЕ

ФАЗА I: РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

Посета тима Националног механизма за превенцију тортуре започета је разговором са Сашом Јанковићем, командиром Полицијске станице Кладово, Полицијске управе Бор, којом приликом је указано је на мандат НПМ, опште циљеве који се желе постићи, принципе поступања и план посете Полицијској управи. Командир Полицијске станице је представио Полицијску станицу у општим цртама, и указао на основне проблеме са којима се Полицијска станица суочава у раду.

ФАЗА II: ОБИЛАЗАК УСТАНОВЕ

Тим НПМ је посету наставио обиласком зграде Полицијске станице Кладово. Извршен је увид и фотографисање просторија за полицијско задржавање и извршен обилазак просторије за испитивање осумњичених.

ФАЗА III: РАЗГОВОР СА ЗАТЕЧЕНИМ ЛИЦИМА

Тим НПМ није обавио појединачне интервјуе са лицима лишеним слободе у Полицијској станици Кладово, јер у моменту посете није затечено ни једно лице коме је одрежено полицијско задржавање. Обављени су разговори са затеченим полицијским службеницима који су чланове тима НПМ информисали начину рада, као и проблемима са којима се суочавају у раду.

ФАЗА IV: УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Извршен је увид и копирање документације у предметима лица према којима је одређено задржавање.

ФАЗА V: ЗАВРШНИ РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

Посета Полицијској станици Кладово окончана је завршним разговором тима НПМ са руководством Полицијске станице.

Вођа тима НПМ указао је на основне утиске о посети, пре свега о поштовању права лица лишених слободе, о елементима који могу довести до појаве тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања, као и односу запослених према тиму НПМ. Прибављена су и додатна објашњења о појединим релевантним околностима. Изражена је спремност руководства Полицијске станице да се спроведу мере које буду предложене у извештају о посети.

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у Полицијској станици Кладово остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, омогућили му приступ и преглед свих просторија и инсталација, фотографисање, пружили све тражене информације, омогућили несметан приступ, увид и фотографисање тражене документације, без обзира на степен њене тајности.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОЛИЦИЈСКОЈ СТАНИЦИ

ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА	КЛАДОВО <i>у саставу Полицијске управе Бор</i>
Адреса ПС	Ул. Краља Александра бр. 35
Тел. ПС	019 / 801 - 444
Командир ПС	Саша Јанковић
Испоставе и одсеци у ПС (који примењују полицијска овлашћења)	Одсек криминалистичке полиције Полицијска испостава
Просторије за полицијско задржавање у ПС	Постоје 4 просторије за полицијско задржавање по Закону о безбедности саобраћаја на путевима и по Закону о полицији - јавни ред и мир. Лица којима је задржавање одређено по Законнику о кривичном поступку смештају се у притворској јединици ОЗ Неготин

СЛУЖБЕНИ ПОДАЦИ О ПОЛИЦИЈСКОЈ СТАНИЦИ

Број лица којима је одређено задржавање у ПС у 2011. г.	Због кривичног дела	/
	Због прекршаја	39
Број обављених лекарских прегледа задржаних лица у 2011. г.		33
Исхрана лица у време задржавања	Не обезбеђују	
Број задржаних лица којима је решењем суда одређен притвор у 2011. г.		/
Употреба средстава принуде од стране полицијских службеника ПС у 2011.г.	Физичка снага	6
	Службена палица	/
	Средства за везивање	4
	Ватрено оружје	/
Притужбе на поступање полицијских службеника ПС у 2011.г.	Број притужби	7
	Број основаних притужби	/
Дисциплински поступци за извршене повреде службене дужности полицијских службеника ПС у 2011.г.	Број поступака	11
	Изречених мера за тешке повреде	/
	Изречених мера за лаке повреде	1
	Поступци у току - неокончани	10

СЛУЖБЕНИ ПОДАЦИ О ПОЛИЦИЈСКОЈ ИСПОСТАВИ

Број лица којима је одређено задржавање у ПИ у 2011. г.	Због кривичног дела	/
	Због прекршаја	39
Број обављених лекарских прегледа задржаних лица у 2011. г.		33
Исхрана лица у време задржавања	Не обезбеђују	
Број задржаних лица којима је решењем суда одређен притвор у 2011. г.		/
Употреба средстава принуде од стране полицијских службеника ПИ у 2011.г.	Физичка снага	6
	Службена палица	/
	Средства за везивање	4
	Ватрено оружје	/
Притужбе на поступање полицијских службеника ПИ у 2011.г.	Број притужби	7
	Број основаних притужби	/
Дисциплински поступци за извршене повреде службене дужности полицијских службеника ПИ у 2011.г.	Број поступака	11
	Изречених мера за тешке повреде	/
	Изречених мера за лаке повреде	1
	Поступци у току - неокончани	10

ПОСТУПАЊЕ У ОСТВАРИВАЊУ ПОЛИЦИЈСКИХ ОВЛАШЋЕЊА

Затечени полицијски службеници су навели следеће:

Лице које је лишено слободе се одмах обавештава о својим правима, и то најпре усмено, а затим путем обрасца, ког лице лишено слободе својеручно потписује, како би се отклонила недоумица да ли је заиста поучено о својим правима. Ако лице лишено слободе не зна српски језик, или ако је реч о особи оштећеног слуха, ангажују се овлашћени тумачи по списку. Пре свега лице се поучи: да није дужно ништа да изјави и да све што изјави може бити употребљено као доказ, да има право на браниоца по свом избору, да несметано контактира са браниоцем и да бранилац присуствује његовом саслушању, да се о лишењу слободе без одлагања обавесте лица по његовом избору и да има право да га прегледа лекар.

Личне претресе лица лишених слободе увек обавља службено лице истог пола као и лице које се претреса. У случају одузимања ствари сачињава се потврда о привремено одузетим предметима, коју потписује лице коме је извршено одузимање и примерак потврде му се одмах уручује.

Обавештавање блиских лица по захтеву лица лишених слободе се обавља одмах по лишењу слободе, о обавештавању се увек сачињава службена белешка. Ако је потребно да се предузму мере за збрињавање деце или других лица о којима се лице лишено слободе стара одмах се обавештава надлежни Центар за социјални рад.

Лицу лишеном слободе се омогућује право да позове изабраног браниоца, а бранилац по службеној дужности се одређује по списку Адвокатске коморе Зајечар, уз потпуно поштовање редоследа по списку. Указују да велики број адвоката одбија да приступи из разлога неуредног плаћања за пружене услуге бранилаца по службеној дужности, што додатно отежава рад.

Решење, односно наредба о задржавању лица се доноси најкасније у року од два сата по лишавању слободе, рок задржавања почиње да тече од момента лишавања слободе (по ЗКП и ЗОБС), односно од момента довођења у просторије полиције по Закону о полицији - јавни ред и мир. Решење, односно наредба о задржавању се уручује задржаном лицу одмах. Решење о задржавању лица садржи правну поуку, а наредба о задржавању не садржи поуку о правном леку, јер исти није предвиђен.

Лекарски прегледи се обављају увек када лица лишена слободе то затраже и увек након примене мера принуде. Прегледи се обављају у оближњем здравственом центру. Не постоји проблем у вези обављања лекарских прегледа. Лекарски налаз и остала медицинска документација о прегледу се даје лицу лишеном слободе.

Извештај о употреби средстава принуде се сачињава у сваком случају када се примене средства принуде.

Лица којима је задржавање одређено због прекршаја по ЗОБС и ЗЈРМ у трајању до 12 сати задржавају се у просторијама за полицијско задржавање у ПС Кладово. Лица којима је задржавање одређено решењем по ЗКП у трајању до 48 сати смештају се у притворској јединици ОЗ Неготин, у Неготину, чије задржавање прати и обезбеђује полицијски службеник.

Полицијски службеници су навели и да се лица лишена слободе у протеклих годину дана нису притуживала на рад службених лица.

ПРОСТОРИЈЕ ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ

У просторије за полицијско задржавање у седишту ПС Кладово се смештају лица којима је задржавање одређено наредбом по ЗОБС и решењем по ЗЈРМ, у трајању до 12 сати. Током обиласка просторија није затечено ниједно задржано лице.

Објект у коме је седиште ПС Кладово је једносратна зграда у добром стању. Просторије за полицијско задржавање налазе се у издвојеном објекту преко пута ПС Кладово на удаљености око 30 м. Простор за време на свежем ваздуху не постоји.

Постоје 4 просторије од којих се три користе за задржавање.

Просторија, која има мокри чвор у саставу и то WC шољу са испирачем, не користи се, како су објаснили полицијски службеници, да не би дошло до самоповређивања задржаних лица.

Све три просторије које се користе за задржавање су исте. Просторије су површине, око 3,5 x 1,5 квадратних метара, висине око 3,5 м. У просторијама се налази један лежај-бетонска клупа са прекривена дрвеним даскама по површини, димензија око 2 м x 0,70 м, има 1 ћебе, која делује чисто.

Прозор не постоји, тако да је онемогућен доток природне светлости и свежег ваздуха у просторије.

Вештачко осветљење такође не постоји. Светло из ходника слабо допире у просторије за задржавање кроз отворе на зидовима просторија који се налазе изнад врата и који су заштићени металним решеткама.

Грејање унутар просторија не постоји

Видео надзор постоји само у једној просторији. Целокупна површина те просторије за задржавање покривена је видео надзором. Постоји обавештење да је просторија под видео надзором које се налази у унутрашњости те просторије. Камера се налази на плафону а слика са камере се рефлектује на мониторима у дежурној служби и видљива је свима који се у њој налазе или се могу наћи.

Остале просторије немају видео надзор.

Просторије изгледају уредно и одржавано. Влаге нема. Хигијена је добра. Зидови су окречени. Под је бетонски.

Лавабо са славином налази изван просторија у заједничком ходнику.

У просторијама за задржавање ПС Кладово не постоји дугме електричног звона за позивање дежурних полицијских службеника. Задржана лица, полицијске службенике из дежурне собе, која нису у непосредној близини просторија за задржавање, позивају лупањем у врата или дозивањем, а исто се помоћу инсталираног уређаја у заједничком ходнику просторија за задржавање преноси до просторија дежурног полицијског службеника.

УТВРЂЕНО:

У ПС Кладово постојеће просторије за задржавање не испуњавају важеће стандарде.

РАЗЛОЗИ:

Просторије за полицијско задржавање морају бити довољно простране. Морају имати најмање 6 квадратних метара ако су намењене за смештај једног лица, односно најмање 4 квадратна метра по особи ако су намењене за смештај више лица⁴. Размак између зидова просторије мора бити најмање 2 метра, висина од пода до плафона најмање 2,5 метра, а уколико су мањих димензија могу се користити само ако боравак у њима не траје дуже од неколико сати⁵. Просторије морају бити суве и проветрене, мора да постоји доток свежег ваздуха, као и да су осветљене како природним, тако и вештачким светлом, загрејане у складу са климатским приликама, опремљене креветом, душеком и довољним бројем ћебади, са санитарним уређајима, са дугметом електричног звона за позивање дежурног полицијског службеника, са простором за време на свежем ваздуху, са контролом путем видео-надзора и без елемената који у редовном току ствари могу послужити за самоповређивање задржаног лица⁶. У просторијама треба да је обезбеђено коришћење текуће воде за пиће или да се задржаним лицима омогући довољна количина воде за пиће у оригиналној пластичној амбалажи⁷. У просторијама за полицијско задржавање потребно је поставити обавештење да је просторија под видео надзором⁸.

ПРЕПОРУКА

У згради ПС Кладово ће се извршити реконструкција постојећих просторија за задржавање, тако што ће се формирати просторије за задржавање у површини сагласној важећим стандардима, са лежајем опремљеним душеком и ћебетом, са мокрим чвором - славином за текућу воду и сигурносном WC шољом (испирач уградити у зид - тако да нема истурених делова), са природним или вештачким осветљењем и проветравањем, са грејним телом, са дугметом електричног звона за позивање дежурног полицијског службеника и камером за видео надзор тако постављеном да се не нарушава приватност задржаног лица.

До реконструкције просторија, односно њиховог усклађивања са важећим стандардима, исте се неће користити за полицијско задржавање.

⁴ СРТ, Report to Serbia (2007), стр. 36.

⁵ СРТ, Second General Report (1991), стр. 43.

⁶ Заштитник грађана, Препорука 12 - 2619/ 10; у том смислу и СРТ, Serbia (2007), стр.36.

⁷ Извештај Националног механизма за превенцију тортуре о посети ПУ Јагодина од 12. марта 2012. године.

⁸ Извештај Националног механизма за превенцију тортуре о посети ПС Њуприја од 12. марта 2012. године.

УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Извршен је увид у књиге задржавања које се воде у ПС Кладово, нису уочене неправилности.

Извршен је увид у предмет бр. 12/11 задржаног лица Б. Н. рођеног 18. априла 1972. године у Кладову

Разлог за задржавање је нарушавање јавног реда и мира. Решењем о задржавању донето је 20. августа 2011. године и уручено лицу у 06 сати и 00 минута. Бранку Настасијевићу је одређено задржавање почев од 20. августа 2011. године у 00 сати и 30 минут, до 20. августа 2011. године у 09 сати и 00 минута.

У Службеном записнику о задржавању лица од 20. августа 2011. године наведено је да је према Б. Н. одређено задржавање почев од 20. августа 2011. године у 00 сати и 30 минута а да је задржавање завршено 20. августа 2011. године у 09 сати и 00 минута. У записнику је даље констатовано да је решење о задржавању Бранка Настасијевића донето из разлога што је дана 20. августа 2011. године у 00 сати и 10 минута нарушио јавни ред у угоститељском објекту у Кладову. О правима је поучен на матерњем језику, поучен је да није дужан ништа да изјави, да има право на адвоката по свом избору, да се о лишењу слободе без одлагања обавесте лица по његовом избору а што је задржано лице потврдило својим потписом на Записнику. У записнику је још наведено да је Б. Н. пружена здравствена помоћ од стране доктора медицине који је констатовао да именовани има крвни подлив на десном оку и изјаснио се да је физички способан како би се према њему применила мера задржавања. Лекарски налаз се налази у списима предмета.

Потврда о привремено одузетим предметим и потврда о враћеним предметима постоји, а задржани Б. Н. је потписао обе потврде.

Извештај сачинио

Предраг Андрић
Виши саветник
у Стручној служби
Заштитника грађана

ЗАМЕНИК ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

Милош Јанковић